

POZIMI ZANIMIVE TRAJNICE

Velikokrat slišimo, da je za trajnice značilno, da jim nadzemni deli jeseni odmrejo in znova odženejo spomladi. To je le delna resnica, kajti mnoge trajnice so tudi pozimi zelene, nekatere pa celo cvetijo. Mnoge pa ohranijo lepoto tudi, ko so njihovi nadzemni deli že odmrli.

Če smo vrt prav načrtovali in vanj posadili tudi tiste trajnice, ki so lepe skozi vse leto, tudi pozimi vrt ne bo niti malo dolgočasen. Kadar ni snega, lahko opazujemo marsikaj zelenega med trajnicami tudi pozimi. In mnoge suhe bilke z ostanki cvetja in plodovi ohranijo čvrstost in lepoto do pomladi. Ko se na njih zadržujejo kapljice rose ali megle ali če te kapljice zmrznejo v očarljive vzorce in če nanje posije še zimsko sonce, je slika nepopisno lepa. Če pa zapade sneg in iz njega molijo posamezni deli zimzelenih ali suhih trajnic, je slika seveda popolnoma drugačna in posebno bizarna. Ko pa se stopi morebitni sneg, je vsako zelenje, in tudi odmrli zanimivi deli trajnic, deležno naše

Listi korziškega teloha in jelenovega jezika ohranijo čvrsto strukturo in značilno barvo tudi v mrzli zimi

prve pozornosti. Le preveč poškodovane dele trajnic bomo odstranili in ob tem pričakovali prve znake prebujanja tistih trajnic, ki zacvetijo že ob nizkih temperaturah.

Veliko je takih trajnic, ki se njihovi nadzemni deli jeseni posušijo, ostanejo pa čvrsti in lepi. Takšne bomo odstranili šele spomladi, tik pred začetkom nove rasti. Škoda bi bilo izgubiti njihovo zimsko lepoto, čeprav ne bo tako barvita, kot je bila poleti ali jeseni. Struktura suhega listja, suha cvetna stebela, suhi cvetovi in plodovi velikokrat sooblikujejo zimsko vrtno sliko. Trajnic s takšnimi lastnostmi je zelo veliko. Spomnimo samo na rudbekije, astilbe, sibirske perunike, hermeliike in neštete trave.

Zelo veliko pa je tudi trajnic, ki ohranijo liste žive, zelene ali barvite, tudi pozimi. Zanje rečemo, da so zimzelene. Še zdaleč niso zimzeleni samo mnogi iglavci, kot se včasih poenostavljeno reče. Tudi nekateri listavci, zlasti grmovnice, pa tudi trajnice so zimzeleni tudi v bolj ostri klimi. Blažji klimatski pogoji z višjimi zimskimi temperaturami so res bolj naklonjeni zimzelenim rastlinam in tam uspeva mnogo večje število zimzelenih vrst in sort rastlin, kot v hladnih predelih. Prav za vsako klimo pa najdemo tudi mnogo zimzelenih trajnic, zlasti med nizkimi, pa tudi med visokimi se najde marsikatera zimzelena. Marsikatera pa celo zacveti pozimi. Poglejmo samo različne telohe, nekatere ciklame in gladnice! Naš domači črni teloh (*Helleborus niger*) včasih zacveti že pred zimo. Ko zapade sneg, se pod njim potuhne in počaka na prvo odjugo, ko se spet prebudi. Korziški teloh (*Helleborus corsicus*) dokaj dobro prenaša tudi naše zime, razvije imponantna cvetna stebela višine tudi 50 – 70 cm z zimzelenimi bodljikavimi sivimi listi, razporejenimi po vsem stebelu. Kobulasta socvetja s sto ali celo več sto manjšimi belo zelenimi cvetovi so vidna že ob prvi otoplitvi, ob koncu zime pa se cvetovi do konca razvijejo. Podobne lastnosti ima tudi smrdljivi teloh (*Hellebrus foetidus*), le njegovi listi so temno zeleni in globoko narezani dlanasto pernati. Orientalski telohe (*Helleborus orientalis*) s številnimi križanci z najrazličnejšimi barvami cvetja so pač kategorija zase. Listi in cvetna stebela dosežejo višino 30 – 50 cm ali celo več. Zimzeleni listi so ob koncu zime marsikdaj že videti precej utrujeni, zato jih pač porežemo prav pri tleh in naredimo prostor odganjajočim cvetnim stebлом. Ko bo cvetje začelo ob koncu pomladi izgubljati svežino, pa bomo tega porezali pri tleh in naredili prostor na novo odganjajočemu listju.

Med ciklamami prva ob koncu zime zacveti Cyclamen coum, ki ima tudi zimzeleno listje. Cvetne popke marsikdaj nastavi že ob koncu jeseni, ko odleze sneg pa zacveti v značilni ciklamni barvi. Prav zanimiva je tudi vedno zelena gladnica (Draba aizoides), drobna pritlikavka, doma v našem gorskem svetu in prav uporabna tudi v vrtu. Njena rumena socvetja na nizki blazinici z gostimi drobnimi zimzelenimi lističi so med prvimi znanilci odhajajoče zime.

Veliko je tudi zimzelenih praproti, tako med našimi domačimi, še več pa med tujerodnimi, ki pa so v vrtni vzgoji zelo dobrodošle in po boljših vrtnarijah s trajnicami tudi pri nas dosegljive.

Bršljani (Hedera) v nešteto sortah sicer niso čisto prave trajnice, ker imajo del stebel olesenelih, pač pa so nekje na sredi med olesenelimi rastlinami in zeljnati trajnicami. Zato jih gojijo tako drevesničarji, kot tudi trajničarji. V vrtu pa sodijo med izjemno hvaležne pokrovnice tako za senčne, kot tudi sončne lege. Bršljani rešijo marsikateri problem strmih brežin, ker zelo dobro varujejo zemljo pred erozijo in so istočasno tako goste rasti, da skozenj lahko raste le malo plevelov. Uporabni so tudi za oblikovanje zelenih pregradnih sten namesto živih mej, za ozelenitev latnikov in pergol in za mnoge druge vrtno kotičke, pa za sajenje v cvetlična korita in posode in še in še. Zimzelenih trajnic skratka ne manjka. Kdor jih pozna, z njimi lahko naredi vrt zanimiv in lep tudi pozimi. Le ozreti se moramo malo okrog sebe, poiskati dobro vrtnarijo s trpežnimi sadikami in uporabiti svojo domišljijo, potem pa uživati ob vsakem kolikor toliko lepem zimskem dnevu. Tudi najbolj turoben dan bo ob pogledu na trajnice v vrtu izgubil svojo turobnost!

Tekst:

Jožica Golob-Klančič

univ. dipl. ing. hort.

Fotografije:

Mojca Rehar Klančič

univ. dipl. ing. agr.